

Ein Noregsferð

Tað var ein rúgva av fólki inni í kirkjuni henda morgun, eg ætli, tað mundi vera minst trihundrað, og sami ungi maður, sum hevði sagt frá kirkjuni uttan, stóð á kórsgáttini og greiddi frá. Hann segði fyrst frá søgu kirkjunnar og síðani frá endur-reisingini. Eg skal ikki taka upp aftur, tað sum hesin maður segði. Annars segði hann, at vit kundu keypa okkum bókling um kirkjuna, og í honum lesa tað, sum hann segði fyri okkum. Henda bókling høvdu vit keypt okkum, tað er: »August Albertsen: Fører for Nidaros domkirke«. Tann, sum las blaðið »Gluggan«, kundi í nr. 10. desember 1969, lesa um søguna hjá Nidaros dómkirkju, tí har hevur Janus Mohr týtt úr nevnda bóklingi alt tað søguliga tilfar, sum er har um kirkjuna, og saman við teimum frá-líku myndunum fekt har eitt stutt men gott søguligt yvirlit.

Saman við manninum, sum greiddi frá, gingu vit runt í kirkjuni. Vit komu til santa Ólavs keldu. Henda kelda — ella brunnur, ella hvussu vit skulu nevna tað — er um 12 m djúp, í henni er einki vatn nú, men einaferð hevði verið vatn har, og slitið á grótvegginum rundan um kelduna av mannahondum var ein tigandi vitnisburður um tey mongu trúgvandi menniskju, sum gjøgnum øldir høvdu leitað til kelduna til at royna at fáa sær heilsubót.

Vit hava ikki verið so nógvastaðni og hava tí ikki havt høvi til at siggja nógvar stórar kirkjur, men inni í teimum donsku dómkirkjunum hava vit verið, og tað munnu ikki vera mong lond, ið eiga so nógvar stá-sis-ligar gamlar kirkjur sum Danmark, í dómkirkjuni í Lund, sum er gomul donsk kirkja hava vit verið, eisini í dómkirkjuni í Uppsala, Kølnerdóm-kirkjuni og í Pæturskirkjuni í Rom hava vit verið, men tá Kølnerdóm-kirkjan og sjálvsagt Pæturskirkjan eru undantiknar, hildu vit ikki, at nokur av teimum kirkjunum, sum vit høvdu sæð, kundi metast við Nidarosdómkirkjuna. Tó hildu vit, at dómkirkjan í Køln var — um eg so má siga — meira stív ella kold á at lita enn kirkjan í Nidarósa, tí meðan kirkjan í Køln er bygd í reinum gotiskum stíli, so er kirkja í Nidarósa ein blandingur av ymsum stílum, líka frá rómanskum, normanskum, gotiskum og enskum stíl-um og er tí ófriðalig ella — um eg so má siga — meira livandi at hyggja at.

Kl. eitt korter til eitt var orgulkonsert í kirkjuni, har var ein rúgva av fólki, men lurtaði eftir, og tá ið konsertin var liðug, fóru vit at hyggja at býnum. Vit høvdu einki á-víst mál, men fóru oman til Nidar-ánna og tvørtur um ána eftir Elge-seterbrúnni og síðani eftir Højskole-vejen, Vollebakken og Øvre Bakke-landet til Brubakken. Her á leið eru

nógv gomul, fagurlitt viðahús. Tað sást, at fólk her í Trondheimi ikki smæst fyrri at brúka sterkar litir. Vit fóru niðan eftir Brubakken og Kristiansstenbakken niðan til Krist-iansten kastala. Vegurin niðan til kastalan var bara ein smøl rás, og hon var brott, men vit komu niðaná í øllum góðum.

Inn í kastalan sluppu vit ikki, tí har var læst, men tað gjørdi minni, tí har uppi var almikið at siggja. Útsýnið út yvir býin var frálíka vakurt har uppi. Meðan vit sótu har, komu vit at hugsa um gamlar dagar, tá ið óbygt var fram við Nidaránni. Tað kann vera ivingarsamt, hvussu álitandi tann gamla søgan er, tað vóru í mongum førum stór skald, sum skrivaðu hana, og hjá teimum hevur tað verið lætt at blanda ósøguligt tilfar upp í frásøgnirnar, men vit kundu ikki lata vera við at hugsa um Sigmund og Tór, sum komu henda vegin norður til Hákun-ar jalls á Løðum. Tá var óbygt her um leið. Seinni er tað, at Ólavur Trygvason byggir hús á Nidar-bakka. Snorri tekur soleiðis til: »Ólavur kongur fór við liði sínum út til Nidaránna, har lat hann reisa hús á Nidarbakka og skipaði fyri, at har skuldi vera keypstaður, hann gav monnum sínum toftir at gera hús á og lat gera kongsgarð upp frá skipa-króki«.

Tá var ikki so fjølment í Trond-heimi sum nú, men her um leið búði fólk, bæði stórmenn og smámenn. Um smámennin hoyra vit lítið hjá teimum gomlu søguskrivarunum, hann verður — um eg so má siga — ikki tikin upp á tunguna, og hetta er helst einki at siga til, tí húsakallar og arbeiðskonur vóru ikki mett øðrvísi enn onnur innistøða, neyt og seyðir, á einum garði.

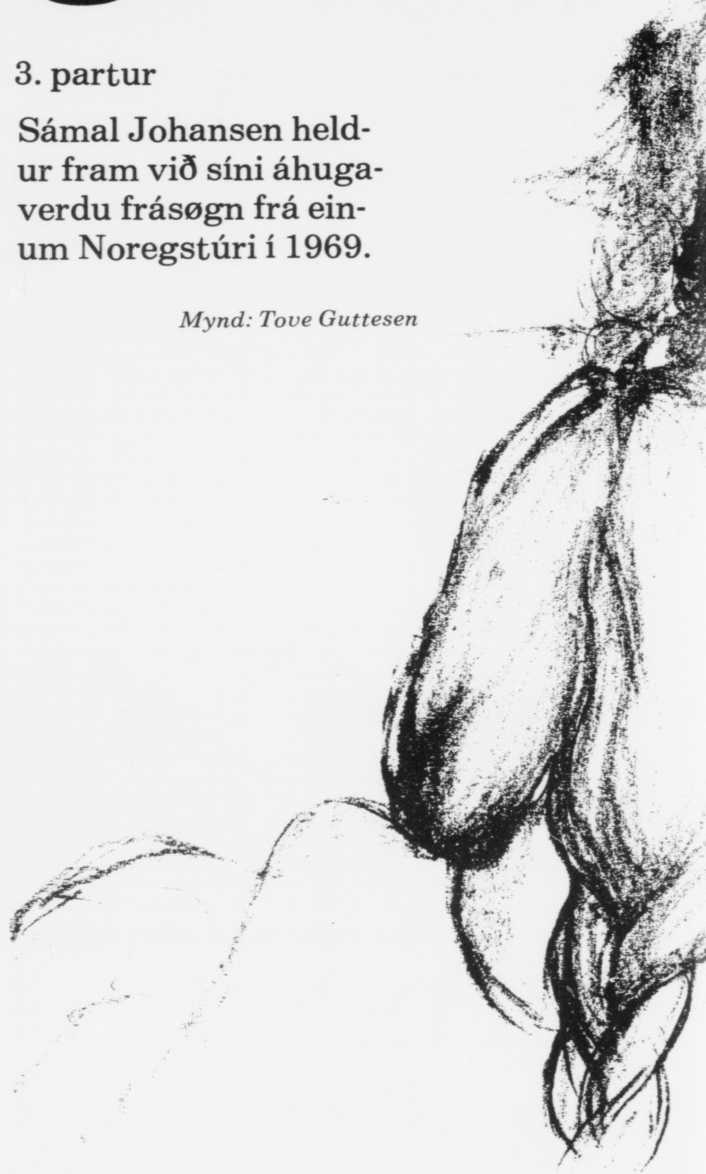
Trælir høvdu allir stórmenn tá á døgum, bæði kristnir og heidnir stórmenn. Hetta var einki undarligt, soleiðis var siður tá á døgum, og tann kristna læran heldur tað vera so rimiligt, at stórmenn hava trælir, vit kunnu t.d. lesa, hvat Paulus heldur um hetta.

Sum nevnt siga teir gomlu søguskrivararnir lítið um smámennin uttan so er, at teir vilja seta stór-mannin í eina glæsiliga rammu. Um Erling Skjalgson sigur Snorri soleiðis: »Erlingur hevði altíð triati trælir heima hjá sær umframt annað tæn-astufólk, hann setti trælum sínum dagsverk fyri, og tá ið teir høvdu gjørt tað, høvdu teir fri, teir, sum tá vildu arbeiða um kvøldið ella um náttina, fingur markir frá honum at sáa sær korn í, groðina skuldu teir hava sjálvir. Á hvønn træl setti hann loysipening eftir virði, og mangir loysti seg tað fyrsta hálvárið ella annað, og allir teir, sum nakar stíðil var í, loystu seg eftir trimum vetrum. Við hesum fæ keypti Erlingur sær aðrar trælir«.

3. partur

Sámal Johansen held-ur fram við síni áhuga-verdu frásøgn frá ein-um Noregstúri í 1969.

Mynd: Tove Guttesen

Men siga teir gomlu søguskrivararnir lítið um fátækramannin, sigur norska skaldið Johan Falkberget so mikið meir frá lívinum hjá smámanninum, sum o.u. 600 ár aftan á Ólav Trygvason livdi her norðuri í Trondheimi.

Sum vit sita her upp á heygnum við kastalan Kristiansten og lita út yvir býin Trondheim og landslagið uttan um býin, komu vit til at hugsa um bókurnar hjá Falkberget »Christianus Sextus« og »Nattens Brød«, sum henda bókin eitur á donskum. Vit minnast til neyðar-barnið An-Margritt, sum abbin helt liv í við at renna frá einum garði til annan har sum hann visti, at brósta-børn vóru. Falkberget tekur soleiðis til: »Eina nátt, tá ið summarið var á

halli, vaknaði konan á Hovi við, at gamli maðurin stóð í mánalýsinum innan fyri duragáttina og rætti An-Margritt ímóti henni. »Guð eigi teg, vælsignað«, segði hann lág-mæltur, »legg An-Margritt at bróst-um tínun og lat hana sleppa at súgva tey — bara eina løtu — bara eina løtu, annars missi eg hana, hon doyrv av svølti. Lat hana sleppa at súgva bara eina litla løtu, bara eina litla løtu«, bønadi og bað gamli maðurin og legði seg á knæ.

Hvønn dag allan veturin sást gamli maðurin, ið var ein kempa til stødd og styrki, renna frá garði til garðs við An-Margritt í føvningin-um. Hann bar hana í einari stórarí svintu. Og allastaðni, har sum bróstabørn vóru, bønadi og bað hann